

K34/79 A. Mosehle

723⁽⁵⁾

1-38*

NOV 16 1945

dnf D 46C3

MONITOR

K34/79

EXERCISE BOOK

SKRYFBOEK

7/24 = .29

*Peds material
culture
10pp. Let - o ind*

NAME
NAAM _____

CLASS
KLAS _____

SCHOOL
SKOOL _____

*dnf D 46C3
CT*

Registered No. 513/31.

"B"

A13|8|79

S 723

From

A. S. Prosehl

Tšatane School

L.O. Magnet Heights

via Lydenburg

723

Rec. Nov 16 1945.

10

A Mosehle
K34/79

(3) P.P. 1-38

1	Moxopo	Mothapa
2	Lehxapa	Kotwane
3	Lefehla	Lehlomo
4	Lehudua	Palilô
5	Leho	Petswana
6	mosamele	
7	moropa	
8	Lemati	
9	mpheng wa moama	
10	mpheng wa lerumu	
11	mpheng wa sepe	
12	Theko ya lerumu	
13	molame	
14	latâ	
15	Lehlötlo	
16	Krosamele	
17	Lehxophe	
18	Leopo di	
19	Dijakwane	
20	mphsikâ	

draft
46C3

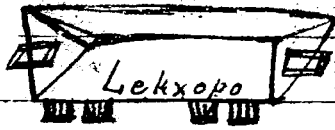
2

K34/79

Moropo o betliwa ke banna
o betliwa ka kwata ya mohlare wa
morula, xa se batho kamoka ka
banna ka ka tsekang xo betla moropo
xe na le ditshabang tsā xo tseta xebetla
byalo ka ka monna ya eleng Maubane
Mamela le Mabane Mahtala, Mmarathu
O betliwa ka sefelo ka morare o huan
ka theipi ya betlo o thelemo dišwana ka
theipi ya huanwana le ka thepa xe
o fedile o huanwa nkhwala o matatle
mo monnumo ya malomo ka theipi e
bešitšweng moflong wa ba le morula
wa mothaladi o moswara.

Modira wa ona ke wa xo solola boale
bya monna, ke sejelo sa monna, o
swarwa ka xo hlompfiwa o kubiwa ka
theipi ya ona xa o swarwe ka xo
tlamariwa, ke o hlatawiwa o hlatawiwa
ka mestae wa xobwa ka morobō wa theipi
ka mo ntle ka motaxa o moswera xe o fella o tsele

Lekxopo le bona le betlwa
 ka kwata ya moklase wa
 monala le xa ele ya moklase
 wa molapo, le bona le betlwa
 ka selepe ka mo xone le huswa ke
 thapi ya petlo e bakale e loditšweng
 bakale ka lefika la tšatš. la thelemošišwa
 xabotae ka thipa la lewa makwala a
 bitšwang xone ke: Mabitai mo-diso wa lone
 ke xo solela dinamama se xo hlabilwe bemiwa
 ludi tšaba kama xoba nku mo-xo bona xo jela
 banna mo kxoring. Bašimanyana bona ba
 solelwa dinamama tšaba bona mo ~~le~~ Lekxopane,
 le bona Lekxopo ke selo se se betlwane ke
 banna. Eupya esexo banna kamoku xo nala
 ba eleng Ditshaxa tšaba tšeba xo betlwa
 Bualo ka ba Morena Lexokodi marisane
 ma Masehleng le morena Lexwape
 Morena Judas Hlakani. Ona moxopo le Lekxopo
 di a bapatšwa di a nkwa ka mabele ludi, tšatš
 le ka nku, le ka ditšotš.

Lefetlō

Lefetlō lona le diwa ka Phata ya
 mohlare wa Morōbē xoba Phatana ya
 mohlare wa Mokabi xoba molalānōxa
 lona. le Kxonwa xo diwa ke batho ba
 banna bohle xa le diwe^{ko} batsibi fella
 Ka xale na Betlwe xona repha Phata ya
 thololwana ya Phulwa masōba o mabedi
 mo nthleny ya lona ka thšuduba o besitšweny
 mollong xoba Letsolo xwa tsenywa
 Phatana tše pedi mo masōbeny a Phutšweny
 Ka letsolo tše thsesenyane tše lekanany
 masōbana a tšona di bitšwa xore
 Ke: "Dithopolele xoba Dimpkō"

Lehudo

Modira wa lefētō ke xo fana ke xore
 xo hakanya bupi le meetse xore e be se te
 fao xo diwa xa xo apewa boxobe xo xo
 fehlilwa boxobe ele matapa xo a khuramba
 Modira wa lefētō o fedile le a
 katšwiwa ka meetse la xohlwa ka moxōhlō
 la beiswa mabeony. modirang wa lona mo
 xo apeny boxobe le ptehoa ke Lehudo

Lehudusō lona le betlwa ke banna, ka
 Phata) ~~ya~~ mohlare wa Mohlapi xaba ~~ya~~ Mphalaxopa
 xaba Mohluludi xaba Pharaxobe xaba
Mopipi. Modiro wa Lehudus ke sa
 loisa boxobe xore e se hlwe ele matapa
 ehe byo bo loileng le xo bolaya mangoti
 a ka bang xona mo boxobeng byo bo apilweng
 modiro wa Lehudus latelwa ke Lehō
 lona le betlwa ka mohlare ~~ya~~ Phata ya
 mohlare wa Manule Mphalaxopa
Mohlwase Mohlapi Mopipi Pharaxobe
 le mohlare wa Mohlatswa, lona le betlwa
 ke batsibi ditshaxa le a bapatswa le
 a rekwa ka mabell le Dikxosa le betlwa
 ke banna ka sepe ka mo xore le xarwa
 xabotse ka thsipi ya Kōrwana la banna
 mabitsi mo monumang wa lona ka xo le
 vāhila xabotse ka molla. Modiro wa
 lehō ke xo sola boxobe mo pitseng xo
 bo solila ka moxopong le xo bo Kōrōla
 xabotse ~~ya~~

Le fahlō, Lihuduo, Lihō ke modiro
wa banna se di betla, eupa
di dišwa ke basadi ka se modiro wa
xo apēya ele wa bona.

Mosamelō

Le ona ke modiro wa banna, o
na o betlwa ka kwata ya mohlare
o o tshyang xabotse xore xa o palere
byall ka ona mohlare wa morula le
moxaba. O betlwa ke banna ba
dikakra. Ka se ka tang ba o betla
ka xo swantšha le kxomo xoba
Pēnē xoba Tonki xoba Pitsi.
Modiro wa ona ke xo tshexa molala
xo mothe a kobetšē xore o seke
wa kwa bohloka ka xo lapa xo
thu lama. O dišwa ke banna
le basadi, xe o fedile xo betlwa ka
selepe o thelemodišitšwe xabotse ka thip.
O heiswa makwala o mabotse ka xo swantšha
le mebala xa dikxomo xoba xa pitsi.

moduso o wa xo beya makwala ma
 mosamelong o dirwa ka mabitsi le ka
 xo tlabolwa ka mello makwala a a
 bitwa xore ke: mabitsi

Moropa

Ona o betlwa ka kuta ya mohlare
 wa monula xoba wa monchi. Xoba
 mohlare o o sa palereng wa kuta
 e kxola e koto. O betlwa ke batsibi
 xa se batho ba bathi ba ba tsebang
 xo betlwa moropa. O betlwa ka sepele
 ka mo xore o xonywa ka petlwa a
 hurwa ka mo teng xore e sa e le
 byalo ka lerapa xa o betllewe xae
 o betllewa raxeng ka sethokxeng
 mmetli wa ona xa a bonwe xea
 o betlwa xa a dumellewe xo ka bonwe
 o o betllela ka sethokxeng (sethokxeng)
 xoba ka molabong vora ka xo seke a

bonwa ke matho mo xa sa thwaelenam
 xa ka sepelwa ke batha. Xapemmeti
 wa moropa xe a betla moropa xa a
 tšwale selo mo mmeleng xoba xu ka
 apara se seng mo mmeleng byalo.
 Ka koba xoba kexeswa o o betla
 ale maponapona xe o fedile xo betla
 xa nyakwa setsiba sa moxaswa wa
 kxonia se se šwileweng xabotse se
 buduleng se lekanywa xabotse le ka
 mo fase xa ona ka mo moraxo se
 thethwa xabotse se kōkātela xabotse
 ka dimapala tšō diphata se a tša
 xona o fedile o ka išiwa papatšeng
 xe o bapatšwa o bapalešwa
 maxosi o rekwa ka mabele
 ka dirivwa dipuchi tše 5 xoba
 tše 6. xoba ka dirivwa tše 2 xoba
 tše 3. Xe o bapatšwa mmapatši xe
 a tsena ka kxōng ya matše o swabotšwa
 xotsama a o letša xa o tsen ka

Kxoro ya matse a homotše o sa
 itiwwe (o sa letšwe) o rekwa fela ke
 maxosi. Ka xe o letšwa kamehla
 ka dikōma xaxolo xe sa bolla basadi
 (basitsana) xoba ka dikōša tše Kxolo
 tše binwang ka taletša ya Kxosi
 xoba ka menyanyeng e mexola, kua
 menyanyeng ya bana ba maxosi.
 Leina le leng la ona o bitšwa
 Thxalāpedi. Ka o letšwe ke batho
 bohle ba basadi xo na le ditshaxa
 tša xo tsiba xo o letšwa ka mo dikōša
 le mekhina ya tšona eleng ka xona.

723

K34/79

10

Lemati:

Lona le dirwa ka xa betlwa ka
 selepe. xo betlwa mohlare wa Maxaba
 Morula Mojakwana Manyebu Makxaraka
 Makxwakxwatha. Ke xore mehlare
 e nang le boleta mo kwateng tša yona
 le bohwepe mo xa yona e se nang le
 boima. Modiro wa lona ke xa tawala
 mojaka wa ngwatho, lona xa le betlwe
 ke batsebi (Dithaba) monna e mong le
 e mong a ka no ifetlile. Modiro o wa
 xa betla ke modiro wa banna eseng
 basadi ka xe selepe se diriswa kudu
 ke batho ba banna. xe ba betla Lemati
 xo rengwa kwata e koto ya mohlare o
 o tsebyang xore ke o boleta xa ona boima
 o fatolwa diphata o betlwa diphata tša
 diphaphathi tša byalo ka mapolanka
 ka tšona xo dirwa Lemati.

723

K34/79

11

Mpheng wa Moxoma

Ona o betlwa ke banna ka sepepe
 xa betlwa mohlare o mong le o mong
 o tsebyang xore xa o palere xape o na
 le bothata xape xa ona boima bya bono
 xoto. mo xo kukweng ya ona e ka ba
 mpheng wa mohlare wa monee, Moxoma
 mohlare mošwana moxaya mohlare
 xa lomelweng xa ona xo bešwa
 ona moxoma ka thātlā ya ona
 mo mallong, xa e bešwe xo
 phulwa lesoba la xo lomela ka yona
 e lekanywa xa botse xo fihla xa
 molomele a bona xore o sheane xa
 botse mo mallong. batlelele bya
 mpheng wa moxoma wa basadi bo
 lekanywa ka letsoxi xo thoxa mhleng
 tse menwana xa fihla ka sepepe;
 mpheng wa moxoma wa banna ona ke o
 motlelele o lekana e wa wa basadi xa
 bedi madiro wa tse ke xo lona le xo hlaxola
 o diriswa ke banna e basadi.

Mpheng wa Petwana

Ona o betlwa ka Phata (Kurata) ya
 mohlase o mong le o mong a tsebja
 xore xa o Palene o betlwa byalo ka
 mpheng wa moxama wa diatla sephaxo
 sa ana; feela ona le o mokošana o
 lehangwa ka batlele bya sephaka
 sa letsoho la motho le xore; xo thora
 manakaileng a letsoho xo fihla ka
 setso bakato bya ona o lehangwa
 ka khuparilo ya seatta. mo xo
 lomelwang xa ona xo betlwa yona thipi
 ya petlo xo phulwa lešoba ka yona e
 tsamangwa xo fihla xa e lehana xa
 botse mo molomedi a ke bonang xore
 e lukile modiro wa xo betla le xo
 lomela ke wa banna, monna e mong
 le e mong a ka lomela petlwana ka
 nosisi xoba xo betla mpheng ka nosisi
 xa se modiro wa batsi xo noka le
 ba bang banna ba elexo dibakop-thakop
 byale ka xa matsōxi a batho le mebetlo e sa
 swane e sa lekanane

Thaba ya Lerumo

E diwa ke bana e ka betlwa
 ka phata ya mohlare wa morwane
 xoba mokabi xoba moetlwa
 xoba morobe. xoba mohlare a mong
 le a mong a tshyaxa xore a na le
 phata tsa xo tana a sa phaleng a
 nang le sepha xona ona xo rengwa
 phata e thase ya tholola e se nang
 le makwathi e bakiwa xabatae
 ka moli ya otollwa xabatae mo
 e kxapamile ya tlatswa ka makw
 a thalo ya kome xoba oya nku
 xore e se palixi xoba xo kahlwa
 ka moroleng wa lesaka la dikxona
 xoba la dinku xore e tl e le ka
 monko wa morole a na o thibela
 thehly botelile e lekanywa ka
 matsixi a metho. xe e fadile xo
 betlwa xo beswa lona Lerumo ka
 mo thiteng ya lona ka mo tselong ya
 lona, lona ka nzi le dira lesoba la

xo bonelwa xa bono ka xa katelilwa
 mo nthleng ya Phata ya theko, mola
 le fisa le e ts'wa mollong xo fihla
 xa le dira lesaba le molomele a
 tlang xa bona xore le lehare
 Xona o le tsenya ma meetseeng
 a a tonyang xore le folole ma
 meetseeng le tse. Ka moraxo xo
 nyakwa moxatla wa mosela wa
 kxomo o xatlilwa mo maxabla-
 nth'ong a thapi ya lesumo xoba
 letsolo xore o ameli fa nth'e o
 tisa e le xo swaraxanth'a thapi
 ye ya lesumo (letsolo) xok le Phata ye
 ya theko xoba selo se tse le xo
 tisa xore xo se se le tala mo
 thakong.

Molamu

Xo na le mekhutle e 3 ya molamu

1) Ke molamu wa thlabane ona
o bitšwa xore ke Petšwa. Ona
o na le batsibi xa se batho kamoka
ba banna ba ba ts'hang xo betla
molamu wa Petšwa. Byale ka tse
Morena Maubane Mawela, Sexokodi
Marisana, Qinas Moxlexwa, Mohube
Phaswane.

2) Ke molamu wa xo tsoma diphoofadi
le xo betš'a ka ona xe motho a ka bona
phoofadi ona o betšwa ke banna
bo tše xa o betšwe ke batsibi feela

3) Ke molamu wa xo sepela (kehlōtlo)
xa batsōfadi o bitšwa xore ke kehlōtlo
xa banna-tia o bitšwa xore ke
Molamu wa xo sepela ka xe bare: Monna
xa a sepela a akha diatla ke xore: Monna
xa a sepela a se swara se la diatling
le ona molamu wa xo sepela o na

le batsibi ba babelli (Dithakoa)
 lehlakia la ona le byala ka molamu
 wa petlwa euyya na ke o motelele
 ona le hlozwana e nyane lepa la
 ona ke le le telele. Molamu o betlwa
 ka phata ya mohlame wa Maxwane Moretho
Morebe Mokabi Mosetl-tlou Morekuru Mone
Mohlwane Mohwelere le e mengwe mehlane
 e nana le bothata le boima. e se nang
 bohwepe. Molamu o betlwa ka sepe
 o thakxelelwa xabatsa ka thipa le ka
 petlwana, molamu wa xo sepele
 le petlwa e a babatswa e a rekwa
 ke ba ba e hlohang e ka rekwa ka
 mabele le mekhofa ya matlala a di
 batana le diphofofola.

723

Pato

K34/79

17

E betlwa ke barua e upya xa
 na le batsibi e betlwa ka sepe e
 thakxellewa ka thipa, e ka betlwa
 ka kwata ya mohlase wa Moxaba
mosi ka mongana mosi ka moaka
mohlase ka masi morapoti morala
mohwelere mohlase. 'le e menswe,
 Modiro wa yona e diriswa ke
 basadi ba fola mabili ka yona
 le xo bata moku e ba ritela kwato
 la mo. lafeng.

Kxamelo

Le betlwa ke hanna ka kwata
 ya mohlare wa Maxaba xoba Morula
 xoba a mong mohlare a nang le bothata le
 boleta e betlwa ka selepe e xonywa
 xoba so kudubutlwa ka moxare ka
 fetlo e thakxelelwa xabotse ka mo
 xare ka Kxarwana le ka thipa
 e dirwa ke batsiki (Dithakxa)
 e a bapatšwa e a rehuwa ka
 mabêlo le ka makhura a lefêhlê
 le ka matlalwana a mamane a
 mabatlana le a mafolatsana le a
 Dinku le Dikwanyana tše ka šaximang
 tše dira lethêbô xoba lekheswa xoba
 Lepesha la lešoboro xoba kxeswa la
 sealoxa. mo dirwa wa Kxamelo ke xo
 xamela mafsi ka mo xo yona xe a sa
 tšwa ka mokakeng wa kxomo ka
 moraxo a thšelwa meteng wa xo ša
 mafsi lapeng xe a e tšwa mo šakeng
 e xamela mafsi a lepele le kxatwetšwa

723

K34179

723

Modiro wa xo xama ke wa banna
 tia, le masoxana le masoboro-tia.
 Kxamela xa e dule lapeng madulo a
 yona ke mo šaheng e nyakelwa
 madulo a mabotse mo e ka dulang
 xona mo šaheng madulo a a swanets,
 tsebja ke baxami le badiši bohle
 xabotse. Moeng ya a ka thang mo
 lesaheng la Dikxomo lebakeng la
 xe baxami ba xama a fiwa mafsi
 a lelese a kxomo e amasang lerōle
 ka yona Kxamela e ya xo xamela
 xore a nwe, xa a ila xo ka nwa
 mafsi a lelese mo morakeng wo
 Dikxoma a sa nwe ka Kxamela
 e do xamelwang ka yona.

Sekhophe

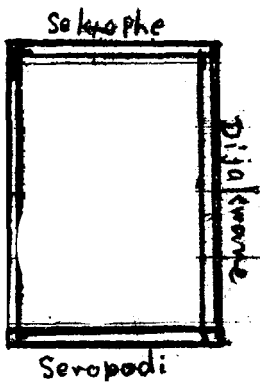
Ke Phata ya xothokxa mohu mu
 mojakô xe xo bopiwa ngwahô, xô sêkwa
 mojako; Ke modiro wa banna xo betla
 sekxope ba betla ~~wa~~ Kwata ya
 mohlale o a tsebjanq xore xa xanane
 le mohu xa e je ke mohu, byale
 ba phata ya mohlale wa mosêkha le
 phata ya pelo ya moxaba le monaha
 Ba bupi ba lebota la ngwaha ke basad
 Phata e phekanq mo xadimo mamajako
 wa ngwahoe sekhope.

Se robodi

Re Phata e betliweng ke banna
 ka kwata ya mohlare o a tselayang
 xone xa o lewe ke moku, yona
 e beiswa mo mojaka mo mosehlong
 wa mojaka mo fase mo xo xatang
 dinao xa di tse na le xa di e tsuwa mo
 ngwakhong, e betlwa e dirwa thapathi
 ya Phata byalo ka le Golanka
 mohlala wa yona ke xo lota lebato
 xone mo mojaka xo seke xwa epywa
 ke dinao ya ba moletse (xoba moletse)

Dijakwane

Tšona ke maemiso a lemati
 di betlwa ke banna ka selepe xo
 fatolwan^{Kuvata ya} mohlare wa Moxaba xoba
 Morula Mathšese xoba Moebana e
 betlwa xabotse phata tše pedi tša
 dithulolo di betlwa ka xo Phaphathišana
 mahlakoni a mane di epelwa mo
 mojako tšona ke tša xo sava la lemati
 xore le eme xabotse xa xo tswabelwa
 la xo Phetlwa xabotse, di neangwa
 xabotse ka selepe sa lemati le ka
 seropodi sa lemati. Ke Modiso
 o dirwang ke banna.

K34/79

MTpksi, Kf

Ke setswalêlô sa sefere, se
 diwa ka makase (makase) a
 moharê wa Mo-ettwa xoba
 Mohlajana. se tsethwa ke banna
 xa se modiro a diwang ke batsibi
 cupya ke modiro a diwang ke
 monna e mong ke e mong ya eleng
 mong wa lapa. makase a mo-ettwa
 xoba Mohlajana a a rengwa a
 alanišwa xabotse a tlenywa ka
 dinti tša mošwana xoba mošwa
 a bapolwa xabotse ka xo lekany a
 bophaphathi tša sefere. Xa
 tswaleng, a tswalela ka xo emišwa.

Mothapa

723

24

K34/79

Mothapa

Ke mothekeo wa motheke diphata
 tso mahlomo a xe mo axiwa ngwako
 Pele xo epelwa diphata tso dikokwane
 tikhologong ya boxolo bya ngwako
 xa di epetswe xo bopilwe leboto xo
 fihla ka mapale a dikokwane
 xo senywa phata tso ditlolwana
 ka bonthi di tatura kxare e
 kxolo ka xo pataxanwa xa tsona di
 tatura ka xo tlenywa ka tiso ka
 dinti tso mocha xoba mošana
 xoba mohlaka tshanyo ya boxolo
 bya ngwako kxare e a kuduwa
 e beilwa mo mapeleng a dikokwane
 tsa bitšwa xore: ke mothapa wa
 ngwako. Mothapa o ka diwa
 ka ditšupa tso mohlare wa moretšwa
 Makxalo Moxwane Mohlajana. Xa xo
 beilwe mothapa xona ngwako o ka
 hlanguwa (xiferwa) diphata tso xo fera
 xo hlama) ngwako di tšwa ke xo

swarwa ke dipalele ka xo balelwa
 ka dithupa tša di palile tše dikang
 mahloma ka rithle le ka xave a tšiša
 ka xo swaranywa ka dinti tša Dikraba
 xoba tša mmotša xoba tša Mošwana
 xoba Moeka xona ngwako o a ene
 ka mothapa le mahlomane wa salelwa
 ke xo ka bea mabyano xodimo wa rulelwa
 mothapa xa o tšwa bokato bya ona
 ba swanetšo lehangwa ka bokato bya
^{(Mošmo) (wa)}
 Potananyana manna

723

Pretswana

K34/79 26

Yona e dira modiro a tee le
Moxopo le xo betlweng xa yona e betlwa
ka mohlase o tee le a o betlweng Moxopo
eleng morula, Cupya lebaka la yona
sebopeya) xa le byala ka Moxopo, ka
xobane yona e na le maengwana a 4 xoba
a 3. e fapana le Moxopo le ka Makrothi
(Maswaro) wa yona, ana a byale ka
lexopo Cupya sebopeyu se byale ka
Moxopo. Ke ntheteloxo xa e kxone xo
betlwa ke banna bohle xa na le
vatsibi (Ditakwa) tsa xo ka e betla
bo Judas Hahudi le bo Umas Maxole
le bo Sexokadi Marisana le bo
Sevape

723

K34/79

27

Lenti

Molaba

Molaba

Moxala

Moxala

Ka Lenti xa ohlwa Moxala wa
 xo thulela kxoma e eleng senganga
 e sa dumeleng, xo xangwa e eme
 e tlemilwe maoto, a moxalo fela
 xo kxiwa dithupa tse botse
 tse taxileng tsa mohlare wa
 mmotša xoba tsa mohlare wa
 Leokana dikhungwa xa botse
 xo lahlwa Phata e mo xare, xatšeng
 dikxamathi tse mo thupeng mo
 xa tšona xo khlumiwa bo teng
 bya tšona xo nthšwa monti. a
 mošweni tona a go hlwa ka meem
 xo nthšwa mohladi o wa ona le
 xare e be a boleta, a letšaditš
 ke xo sohlwa ka meena a omišwa
 ka xo anexwa, xe u omile xona

K34/79

Monna o nama leato o ohla
 moxala, ka tekanyo ya bakato
 bya monwana o moinyane wa seatho
 botelele o lekanywa ka matsōro
 a mabedi ka moraxo xa e fedile
 xo ohlwa o tlotšwa ka boloho
 xo swara kxomo ya tawetsi e
 ebeng senganga e sa dumeleng xo
 xangwa, e swarwa ka lerala e
 tlenywa koteng ka hlōxō e swarwa
 ka nkō e thulwa lesoba ka mo
 nkong ka thānduba (thōwana e kato)
 ma lesobeng le le thutšweng mo
 nkong xo fallilwa moxala o
 humelwa xabotse ka tekanyo xore
 o lekane kxomo e xabotse o sibe
 e nganga xoba xo thlētšlēpha
 mohola wa ona mo kxomong ke
 xo swara kxomo e ka ana xe e
 xangwa mo moxaleng xore kxomo
 e tla e eme xe e xangwa xo tlenywa leato

723

K34/79

29

e ba reng ke Mphokō xona Kxomo
 ka xo swarwa ka moxala e a emma
 e- tlenqwa maato ka lerala ke
 moxami, xona moxami o tsena
 mo xo yona o xama mafi.
 Le Kxomo ya photo e rutwang koba
 lekiaba e thulelwa moxala xore e
 tle e Kxome xo tlopiwa le xo
 hlahlwa ka ona le xo laetwa
 mo e swaneteng xo ya xona.

Xapei ka lenti xo zhlwa molaba
 wa xo theya diphoofolo xaxolo
 Phuthi le Phudufudu le mmutha
 le hlolo le Kōmō bokoto bya
 molaba wa xo reya diphoofolo
 bo lekana le bya moxala wa
 xo thulela Kxomo. batlell bob-
 kamogwa ka matsōxō a 3.
 feela ona kua nthlenq (mafelelang)
 a ona o dirwa sexōli xore

xe o swere Phōōfōōlō o the o
 Kxone xo fainēlōlō ma o swereng
 xona. Xape ka lona lenti xo
 ōhlwā le molaba wa xo thea le
 dinonyana tša xaxa eleng Trawale
 le Kxaka le maba, le dikxwajane
 xona le mebuta le mebedi ya mero
 o mong o bitšwa Matsiā-Ka-Kota.
 Ke xwe o tanyang ka loto, o mong
 o bitšwa Moxolōwane. Ke xwe o
 swarang ka molala. molaba wa
 dinonyana ōnaxa o lekane le wa
 diphōōfōōlō ka bokato ōna ke o
 mošesenyane o lekangwa ka
 thāwana ya xo roka dikoba
 bokato bya ōna; le ōna mafelelong
 (ntaleng) ya ōna xo dirwa sexōlō.
 Xape ka lenti le mohlare wa
 mmotšā xoba le kana xo ōhlwa
 le lenti le le šesane la xo roka dixō
 xoba maxapa xo a phatlerile.

Dinti tša moswana le Moaka
 le Mohlaaka le tša moxaba tšona
 di khungwa byala ka tša mmotša
 le Seokana, Eupya tša moxwana
 di kxona xo divišwa modiro o tel
 le tša mmotša le Seokana eleng xo
 ōhla moxala le melaka ya xo reya
 diphoōfōōlō. Moxaba Moaka
Mohlaaka, le ona Moxwana dinti tša
 yona me hlane o di divišwa
 xaxolo mo xo axeng xa nywaki
 xo balilwa nywaki ka tšona.
 Ke ona modiro o moxolwa
 dinti tša me hlane eo.
 mo hlane o mong o dirwang
 dinti ke Mokxāse ona o divišwa
 xaxolo ke basadi xa o rengwe
 ka selepe xe o kxiwa ona o
 a tumulwa o thalwa mo o medile
 xona o kxatlwa ka thšilo xodimoxa
 kwata e omelētšxo ya kutu ya
 mo hlane xoba lefsheng la lwala

le le tala, xe o Kxatlilwe o Klatwina
 Ka meetse xare o tlare bo tala e
 Sale ele o mošwen o omišwa xatse
 tsatsing xe o omibe xo tšewa dinti
 tšē, tšē thšwen di ōhlwa molaba
 o mobotse o mo sesengane ka
 botelile bya tekanyo ya matsōxi
 xa 5. xa ōhlwa a mathāi a Phuthwa
 dihxare, ka ona xo loxiwa lexoxwa
 la xo alwa xe xo sobalwa e ka bala
 mohlakha xoba la motale. ~~Ma~~ xoba
 tolwane ka mika a loxiwa ka
 lenti le le ohlilwexa ka dinti
 tša. ~~Ma~~ Kxatsi le molōtlo wa xo
 hlōtla byalawa, loxiwa ka lenti la
 mo Kxatsi le le ohlilwexo xobane
~~molōtlo~~ o loxiwa ka lexoxwa la
 xobane.

Xape ditšupana tšē thšwen tša
 mohlare wa motša tšona
 di dirwa dinti tša xo loxantlatla

K34/79

xoba sešexo xoba mothoto tšona
 xa di khumiwe di pharolwa xabotse
 bokotwana bya xo lekana thšwana
 ya thšuduba xa di ohlwe, le
 ditšupana tše thšepa tša moretšwa
 xoba moxwane xoba Moxoto
 di kxiwa xo dirwa dinti tša xo
 -loxa sešexo le ^{ho} Nkhatta le
 mothotwana, le lefuxwa la
 mohlakla, ditšupa tša lona le
 di khonu xo ^{ho} -loxa - mothotwana
 xa di pharotšwe tša setwa xabotse byale ka
 eenti.
 Le medu ya mohlare wa Moxaba
 e u epywa e khumiwa dinti di
 ohlwa ka meena tša budušwa
 xabotse tša omišwa xe di omile
 xo ohlwa melabane e mesesengane
 xo dirwa lebole eleng setšwal
 sa basitsana ba dikxarebe tše sa
 nyalwang le mathumasa le mathuma
 masana

Thutsê

K34/79

Ke mohlare o melang mo
 dithabeng tse se nang mafika
 a maxolo a ditholoha, le mo naxeng
 ya lesōfō ke xore naxeng e tletseng
 lehlare le lentšhi la lehwelere
Thutse ke mohlare o mong o naxeng
 le mohola o maxolo ka xe o roqwa
 wa tulwa ka mafaxo wa selepe xō
 ka lefika le byalo ka thōilo wa
 letšela xa e letafetše wa tlošwa
~~wa~~ tšaxipi tš tš ona maxaxo
 xa kwetšwa dinti tš yona tš
 di a khaphāwa xa botse. Ka
 tšona xo loxiwa senti la xo
 rulela ngwako le basadi ba fōxa
 lenti ka yona thutse ba dira senti
~~ba~~ xa balēla lefō. Ka yona thutse
 banna ba dira mohlōho wa ngwako
 basadi ba dirwa lefōsilwana
 la xo fōsilēla lupi mo lavalleng
 xe ba feditšō sila.

Xape ka Thutse (mudi) xo
 loxwa sešexo sa xo bolohela
 mabêle, tenti la mudi la xo
 loxa sešexo le loxiwa pele
 byale ka la xo rulela ngwako
 a loxwa ka bonthâi xone xe a
 bonwa ke muloxi xone ke a
 manthâi xone a thoma modiro
 wa xo loxa sešexo. Tenti la
 mudi xa le loxwe ke batsebi
 feela le kxonwa xo loxwa ke
 mang le mang banna le basadi
 dinti tšâ thutse (mudi), ~~di~~ a bapa-
 -tšwa di a rešwa ke baapi le
 baloxi ba dišexo, xo byalô le
 dinti tšâ thepana tšâ mrotšwa
 le tšâ moretšwa le moxwane di
 a bapatšwa ke ba kxi ba tšona
 ba trebanq xo di tharola xabotse le
 xo di seita xone e be tšê loketseng
 xo loxa sešexo le otlatla le
 mrotšoto. Di sekwa ka mabêle

le xa ka ba dikxoxo xoba pudi
 ka bonthai bya teona ka mo di
 leng ka xona, ka xe io la dikxure
 tsa dinti tsa thutse (mudi) xoba
 dinti tsa mmotsa, mmotlwa, mmwana
 di rekwa ka kxoxo, lekoloboo, ~~di~~
 di rekwa ka pudi. xoba ka
 seroto se seole se swalang ke
 mosadi-tia se tleteng mabele.
 Di xoxo le methota le dintlatla
 xa di loowe ke mang le mang
 xona le batsibi ba ditshaxa ba
 tsebang xa di loxa byale ka
 be Maruthanyane Manampane le
 bo Letuku Maxamarele, Mmabye
 Maita lebelwane Masila

K34/79

Lefika

Lwala

Lwala

Thšilo

Thšilo

Ka lefika xo di swa lwala
 la xo šila bufi bya xo apha
 boxobe xo ban ^{bu fi bya} mela bya xo apha
 byalwa. da se mekuta kamoka
 ya mafika e di swang lwala
 xo nyakwa motuta wa letlaba le
 le thata le e seng Moxwasa le le
 e seng Lexakabye xoba setampin
 xape xo nyakwa lefika la
 mphaphathi le le ka Kxanang xo kukwa
 ke matlu a masekana a 2 lona le
 kxethu ke basachi mo šheng xoba
 mo thabeng, mo xae le kwalelwa
 ke banna ka xo le kxeholosa.
 xa le fipile mo xae mosadi o tšea
 patšelo o batola lwala le ku yona
 ku xo le lekelalanya mo xo le xo
 makukhane le sale ele moleka o
 tee xona mosadi o kxetha mo lapeng

la xaxwe mo a ka ratang xo a epela
 xona. o epa molete xona banna
 ka mo kubiela lona xo le nikiela
 mo molete ng xone xo sale xu bonala
 bophaphathi bya sefaklaxo sa
 lona. mo mosadi a ka epelang
 lwala xona e ka ba ka ngwakong
 mathuding a ngwaka xoba mo xong
 le mo xong mo a ka ratang mo lafeng
 ka moraxo o nyaka le leng le anyane
 le likanang bophaphathi bya mixosi a
 mabedi a mthe bophara bya lona le
 lona le a batolwa xabotse ~~le xo~~
 beitlwa xone e be thailo modivane
 xo vetlu thailo le xo di nyaka
 ke wa basadi. xona mosadi xe
 a feditse xo nyaka lwala le thailo
 le xo di batola xabotse a ka tlea
 mabell a kxona xo a sila mo
 lwaleng xone e be bupi bya
 xo faxa (xapaga) boxobe. End. S. 72^a